

Шишка Р.Б.

Київський університет інтелектуальної власності та права
ORCID ID: 0000-0002-0532-1909

Бородін І.Л.

Київський інститут інтелектуальної власності та права
ORCID ID: 0000-0002-1874-3238

Мельник О.О.

Київський університет інтелектуальної власності та права
ORCID ID: 0000-0002-2088-630X

ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГІЙ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОГО КОНТРОЛЮ

У статті на основі аналізу теорії права, наукових доктрин та чинного законодавства з'ясовано ключові проблемні питання трансферу технологій через призму експортно-імпортного контролю. Узагальнено, що у практиці правового забезпечення трансферу технологій існують недоліки, що потребують удосконалення. Зокрема, варто посилити адміністрування в цій сфері, використовуючи наявний інтелектуальний потенціал для розвитку інфраструктури та створення малих наукомістких підприємств при закладах вищої освіти. Стратегія протидії тролінгу експорту/імпорту технологій потребує змін. Замість звинувачувального підходу доцільно перейти до оспорювально-забезпечувального, де встановлюється максимальна сума вимог у грошах, не перевищуючи статутного капіталу троя, та забезпечення його вимог у розмірі очікуваних втрат при затримці переміщення технологій через митний кордон. Це може значно знизити інтерес до тролінгу технологій. Реалізація Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» вимагає усунення колізій з іншими актами, зокрема з Митним Кодексом України, щоб сприяти просуванню вітчизняних технологій на світовий ринок і підтримати експорт наукомісткої продукції, а також уникнути можливостей для зловживання правами. Це може сприяти професійному розвитку фахівців, розширенню патентного портфолію та зростанню комерційно перспективних трансферів. Підкреслено, що трансфер технологій у сфері контролю за переміщенням товарів військового та подвійного призначення має величезне значення для безпеки та міжнародного співробітництва. Цей процес може стати загрозою для безпеки, якщо потрапить у руки небажаних суб'єктів, таких як недружні держави або нелегальні збройні групи. Розвинуті держави прийняли міжнародні договори та угоди, спрямовані на регулювання трансферу технологій військового та подвійного призначення, включаючи механізми контролю за експортом та імпортом товарів подвійного призначення. Це включає отримання ліцензій на експорт або імпорт певних технологій, а також перевірку кінцевого користувача. Незважаючи на обмеження, існує співпраця між країнами у сфері розвитку та використання військових технологій, яка може бути спрямована на спільне виробництво, розробку нових систем або обмін знаннями та досвідом. З огляду на важливість технологій у цій сфері, захист інтелектуальної власності є суттєвим аспектом трансферу технологій.

Ключові слова: експорт та імпорт, інтелектуальна власність, контроль, контракт, митне оформлення, національна безпека, норма права, переміщення технологій, правове регулювання, протидії тролінгу, реєстрація, суб'єкти господарювання, товари військового та подвійного призначення, трансфер, тролінг технологій.

Вступ. Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», як указано в його преамбулі, визначив правові, економічні, організаційні та фінансові засади державного регулювання діяльності у сфері

трансферу технологій і спрямований на забезпечення ефективного використання науково-технічного та інтелектуального потенціалу України, технологічності виробництва продукції, охорони майнових прав на вітчизняні технології та/або

їх складові на території держав, де планується або здійснюється їх використання, розширення міжнародного науково-технічного співробітництва в цій сфері. Само по собі термінологічно це спричиняє зауваження, й не тільки стосовно виділеного нами терміна, а й співвідношення з іншими елементами механізму правозастосування. У п. 13 ч. 1 ст. 1 цього Закону трансфер технології визнано як передача технології, що оформляється через укладення між фізичними та/або юридичними особами двостороннього або багатостороннього договору, яким установлюються, змінюються чи припиняються майнові права та обов'язки щодо технології та/або її складових [1].

Трансфер технологій у його гносеологічно виправданому ракурсі як зовнішньоекономічного контракту (ст. 4 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність») не можливий без митного оформлення та пов'язаного з ним тролінгу, де за заявою патентного троля митне оформлення призупиняється, вантаж переміщується на митний склад із відповідними витратами на його перебування та логістику до встановлення обставин набуття володіння майновими правами чи/та чи отримання згоди від патентного троля на переміщення через митний кордон, за умови виплати йому відступного від уявного, уміло змодельованого та вчасно заявленої вимоги. Стороні такого контракту діватися нікуди, бо втрати він затримки переміщення перевищать значно розмір відкупного. Тому прихований меркантилізм патентного троля під сумнівне володіння майновими правами на об'єкти трансферу технологій за неповороткості судової системи домінує над верховенством права та справедливістю, а патентний троль, здебільшого в організаційно-правовій формі товариства з обмеженою відповідальністю, відбувається з мінімальними втратами.

Виникає слушне запитання: кому це вигідно, і чому нормотворець залишив очевидні лазівки для зловживання правами троля, а не забезпечив надійно права, що передбачені постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження мінімальних ставок винагороди авторам технологій та особам, які здійснюють їх трансфер» [2].

Ці та інші питання міжгалузевого походження виникають при трансфері технологій. Відповідно завдання полягає в обґрунтуванні доктринального підґрунтя для змін у позитивному регулюванні трансферу технологій та усунення розбіжностей актами права, зокрема Митним кодексом України та зазначеним законом, висловлення з позицій

верховенства права виваженого підходу до правозастосування.

Об'єктом стали правовідносини міжгалузевого спрямування, які виникають при трансфері технологій та його оперативному забезпеченні, а предметом – акти позитивного права, практика їх застосування, наукова доктрина.

Автори цієї роботи не претендують на абсолютну істину, оскільки стосовно зазначеного об'єкта відомі позиції фахівців з адміністрування відносин інтелектуальної власності (П. Цибульова, В. Чеботарьова, В. Зінова, Ю. Суїні), господарського права (Д. Задихайло, О. Кашинцева, О. Россомахіна). Відомі напрацювання таких фахівців, як Н. Буняк, Т. Зінчук, К. Кащук, О. Козачок, О. Ляшенко, В. Олейко, В. Омеляненко, А. Ямчук та інших. Проте постановка та актуалізація проблематики не завжди втілювалася в нормопроєкти, а висловлене потребувало логічного завершення у пропозиціях та їх доведення до нормотворців. Наразі з ухваленням Закону України «Про правотворчу діяльність» та появою профільної спеціалізованої наукової установи з проблем нормотворчості склалася сприятлива нагода комплексного підходу до правовідносин і вирішення питань правозастосування та вдосконалення врегулювання відносин з трансферу технологій.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі аналізу теорії права, наукових доктрин і чинного законодавства з'ясувати проблемні питання трансферу технологій через призму експортно-імпортного контролю.

Виклад основного матеріалу. Попри наведену вище неоднозначну дефініцію зазначимо, що в доктрині досі не склалось жодного загальноприйнятого підходу до визначення поняття «трансфер технологій» та до адміністрування відносин, зокрема й митного забезпечення. Так, Т. Зінчук та К. Кащук визначили його «як послідовності дій, в ході яких нові знання, отримані в результаті фундаментальних та прикладних досліджень в університетах та науково-дослідних інституціях, вільно розповсюджуються, передаються через надання науково-технічних послуг або купуються підприємствами для впровадження в якості продукції чи технологій» [3]. Проте це не проста послідовність, а певний алгоритм, що інформаційно, безпеково та юридично є забезпеченим і підпорядкованим комерціалізації прав і зазначених технологій.

В. Омеляненко розглянув трансфер технологій з позицій відносин, які виникають «між двома або більше партнерами, коли хоча б один з парт-

нерів передає свою технологію через ноу-хау, патенти або технічне сприяння іншому партнерові, який бажає впровадити і використати цю технологію для конкретної мети» [4]. Більш ширше визначення поняття «трансфер технологій» виробили М. Йохна та О. Козачок як «переміщення на комерційно-договірних засадах конструкторських рішень, систематизованих знань та виробничого досвіду від власника до виробника, які розділені структурними, організаційними та культурними бар'єрами для виробництва товарів, використання процесу чи надання послуг, які включають маркетинг та управлінську діяльність» [5].

Можна погодитися, що трансфер технологій не обмежується продажем нової ідеї, а охоплює «і творчий процес винаходу, і наукове дослідження, і масштабне виробництво, і оптимізацію, і маркетинг, і турботу про збутову і сервісну мережу і багато іншого» [6]. Проте інтелектуальну діяльність, результатом якої є технології чи та об'єкти інтелектуальної діяльності, варто відмежувати від самого їх трансферу, що охоплює не стільки передавання технології, як її практичне використання (комерційне та некомерційне), що забезпечує реципієнту доступ до новітніх розробок і скорочує його витрати ресурсів на одержання бажаного результату [7]. Відповідно попри договірний його концепт тут субсидіарно трансфер забезпечений на макрорівні Законом України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», а на локальному – актами органів місцевого самоврядування та менеджментом реципієнтів, зокрема практикою укладення та виконання договорів трансферу.

Щодо зазначеного Закону ми вище звернули увагу на термін «засади», що є тотожним терміну «принципи». Проте сам Закон вийшов за межі його преамбули та охопив й інші правовідносини. Одним з його упущень є ігнорування інтересів ліцензіатів та ліцензіарів таких договорів, які перед їх укладенням визначилися з приналежністю майнових прав на згадані технології, ліцензіями та їх трансфер, надання технічного та професійного забезпечення. Також до укладення угоди про трансфер технологій сторонам рекомендовано укласти протокол про наміри та угоду про нерозголошення конфіденційної інформації, в якій фіксуються наміри сторін та умови передання і збереження інформації, чи договір про співдружність. Легально підгрунтям узагальненої назви сторін є визначений цим Законом договір про трансфер технологій як договір, що укладений у письмовій формі між особами, яким належать та/або яким

повністю чи частково передаються майнові права на технологію або її складові (ст. 1 Закону).

За ст. 20 цього Закону, укладання договору про трансфер технологій визнано одним із визначених главою 75 Цивільного кодексу України договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності (перелік договорів наведено у ст. 1107 ЦК України), а саме ліцензування на використання об'єкта права інтелектуальної власності, та з обов'язковим урахуванням істотних умов щодо ліцензійного договору, визначених ст. 1109 ЦК України [8].

За наявності прогаєлів у стратегії науково-технічної політики наразі склалось розуміння, що використання суб'єктом господарювання виключно власних наукових розробок є неефективним і слід використовувати потенційно корисні для нього ідеї, що доступні на ринку за відносно невисокими цінами. Тактично таке вбачається й у запозиченні виправданого позитивного досвіду країн-лідерів. Так, асоціація університетських менеджерів технологій (AUTM), що має більш ніж сорокарічний досвід, визначила чотири ключові причини для просування технологій, зокрема: сприяти комерціалізації результатів досліджень для суспільного блага; винагороджувати фінансово винахідників; мати більше можливостей для залучення нових висококласних дослідників; побудувати більш тісні зв'язки з промисловістю; генерувати дохід для подальших досліджень і, таким чином, сприяти економічному зростанню [9].

Свобода підприємництва (ст. 42 ГК України) охоплює право суб'єктів господарювання як продавати, так і купувати інноваційні технології (тим самим економлячи кошти та час на проведення власних досліджень і розробок). Відповідно трансфер технологій здійснюється в таких організаційних формах, як продаж патентів, ліцензій, ноу-хау, інжиніринг, лізинг, створення високотехнологічних підприємств, організація спільного виробництва чи підприємства тощо. Завдання держави – допомогти це зробити суб'єктам господарювання, зокрема завдяки виваженому адмініструванню передусім у міжнародних трансферах [10].

При цьому мають бути захищені суб'єктивні права основних суб'єктів зовнішнього трансферу технологій, передусім недостатньо захищених учених, дослідників, винахідників-технологів. Зазвичай суб'єкти господарювання зацікавлені в упровадженні результатів наукових досліджень, однак вони не витрачаються на інформацію про

досягнення сучасної науки та техніки/технологій і не здатні правильно оцінити ринкову ефективність від комерціалізації майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності, що зумовлені вимогами рентабельності та скорочення ряду фахівців, зокрема у сфері інтелектуальної власності (наприклад, патентознавців). Тому це віддано посередникам, якими стали центри трансферу технологій, що можуть бути структурними підрозділами закладів вищої освіти й науково-дослідних установ («прямий трансфер») або ж здійснювати свою діяльність на комерційних засадах («непрямий трансфер»). Вони надають сторонам трансферу науково-технічні, маркетингові та навчальні послуги, зокрема проводять на замовлення науково-технічні дослідження; здійснюють охорону прав на об'єкти інтелектуальної власності; сприяють налагодженню ділових контактів між учасниками трансферу технологій; допомагають в обґрунтуванні економічної доцільності результатів науково-технічної діяльності; формують базу даних про наявні розробки, а також про наявний на ринку попит на інноваційні ідеї; організують та проводять курси та семінари щодо залучення та поширення нових знань тощо. У міжнародному трансфері слід зважати на витрати на фахівців з міжнародних відносин, митного оформлення, протидії патентному тролінгу тощо. Якщо великий бізнес такі витрати може собі дозволити, то дрібний та малий і навіть середній – не завжди.

Тож ефективність трансферу технологій передусім залежить від його організаційного, правового та фінансового забезпечення. Механізми трансферу технологій вирізняються й детерміновані особливостями національних інноваційних систем. Так, у лідера світової економіки – США – створення національної системи закладене ще від середини XIX ст. системою Land-Grant College, яка передбачала виділення земельних ділянок університетам безкоштовно, за що вони зобов'язувалися надавати певні послуги суспільства. Завдяки тому інтегрувалися наука й освіта, які набули прикладного спрямування. До того ж у 80-х роках XX ст. було ухвалено низку законів із захисту інтелектуальної власності на внутрішньому та світовому ринках – наприклад, Закон про патентні процедури між університетами і малим бізнесом, що дозволив університетам отримувати патенти на винаходи, зроблені за державні кошти (субсидії). Згодом було започатковані технопарки. Це спонукало вчених працювати в інтересах корпоративного сектору та перейматися комерціалізацією власних і не тільки власних розробок [11].

Пізніше, у 90-х роках, було сформовано Національну мережу передачі технологій, яка складалася з головного національного й шести регіональних центрів. Вона сприяла активізації діяльності щодо проведення наукових досліджень; трансферу інноваційних технологій на всіх рівнях. До того ж у всіх університетах були створені центри трансферу технологій. Наразі там створено одну з найбільш розвинутих організаційно-правових інфраструктур підтримки інноваційної діяльності, і здебільшого трансферт технологій вчиняється з університетів за допомогою венчурних компаній, стартапів, спін-офф- та спін-аут-компаній) [12].

У ЄС також формується єдина інноваційна система для активізації комерціалізації прав на результати наукових досліджень. Було створено Європейську мережу підприємств (Enterprise Europe Network), яка сприяє процесу трансферу технологій, отриманню ліцензій на технології.

В Україні здійснено суттєві кроки в питаннях формування національної інноваційної системи та створення сприятливих умов для трансферу технологій. За цим майнові права на технологію та/або її складові, що створені при виконанні науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, які фінансуються за рахунок бюджетних коштів, належать установам, організаціям та підприємствам – виконавцям цих робіт [13]. Також створено Українську інтегральну систему трансферу технологій та Національну мережу трансферу технологій. Принципи та завдання роботи цих мереж майже ідентичні, оскільки вони побудовані за зразком Європейської мережі підтримки підприємництва та інновацій (Enterprise Europe Network – EEN). Україна приєдналась до Європейської мережі підприємництва EEN через створення консорціуму EEN-Україна, до якого увійшли наукові організації, представники бізнесу та державних установ [14].

Водночас хронічним є низький рівень взаємодії між наукою та бізнесом, мотивації виконавців, а трансфер технологій не набув належного розвитку: вищі заклади освіти здійснюють чи навіть імітують розробки та створюють технології, які далекі від сучасних потреб ринку, а суб'єкти господарювання не поінформовані про гідні їх уваги розробки як і пріоритетні фундаментальні та прикладні дослідження. За умов оптимізації менеджменту у структурі ВЗО відсутні підрозділи з комерціалізації їх розробок, а лівова їх доля за формування проблематики від можливого потенціалу і результату залишаються у вигляді згенеро-

ваних наукових ідей, розробленої документації чи у кращому разі – запатентованого винаходу [15].

Очевидними є й недоліки судової системи з при- таманним їй хронічним затягуванням вирішення суперечки по суті, невідкладним виконанням ухвалених рішень, проблемах оновлення суддівського корпусу, кваліфікації претендентів на судді.

Певні особливості має трансфер технологій у сфері контролю за переміщенням товарів військового та подвійного призначення, що має велике значення для безпеки та міжнародного співробітництва. Трансфер технологій у цій сфері може створити загрози для безпеки, якщо потрапить у руки небажаних суб'єктів, таких як недружні держави або нелегальні збройні групи. Тому контроль та обмеження такого трансферу є критичними для міжнародної безпеки. Наприклад, влада Данії запобігла спробам росії вкрасти енергетичні технології, влада Нідерландів вислала двох російських агентів під прикриттям за спробу вкрасти технології штучного інтелекту та нанотехнології в місцевих компаній [16].

Відповідно є зрозумілим, що розвинуті держави ухвалили міжнародні договори та угоди, спрямовані на регулювання трансферу технологій військового й подвійного призначення. Вони мають механізми контролю за експортом та імпортом товарів подвійного призначення (тобто товарів, які можуть мати як цивільне, так і військово- використання) [17]. Це включає отримання ліцензій на експорт або імпорт певних технологій, а також перевірку кінцевого користувача. Незважаючи на обмеження, існує також співпраця між країнами у сфері розвитку та використання військових технологій. Ця співпраця може бути спрямована на спільне виробництво, розроблення нових систем або обмін знаннями та досвідом [18]. З огляду на важливість технологій у цій сфері, захист інтелектуальної власності є суттєвим аспектом трансферу технологій. Технологічно розвинуті держави зазвичай приділяють увагу заходам щодо захисту своїх технологічних розробок від незаконного

використання чи крадіжки. Загалом трансфер технологій у сфері контролю за переміщенням товарів військового й подвійного призначення потребує ретельного регулювання та співпраці між країнами для забезпечення безпеки та міжнародної стабільності.

Висновки. Очевидні вказані та невказані проблеми запозичення відповідного кращим світовим зразкам правового забезпечення трансферу технологій потребує свого вдосконалення, зокрема за рахунок посилення адміністрування в цій сфері. Для цього склалися відповідні умови, зокрема з використання наявного ще інтелектуального потенціалу розбудови її інфраструктури, розроблення пропозицій щодо створення та розвитку малих наукомістких підприємств при вищих закладах.

Парадигмально слід змінити стратегію протидії тролінгу експорту/імпорту технологій зі звинувачувального підходу на оспорювально-забезпечувальний, за якого при тролінгу встановлюється максимальна сума вимог у грошах не більше статутного капіталу троя та забезпечення його вимог у розмірі очікуваних втрат при затримці переміщення технологій через митний кордон. Такий підхід вважаємо виправданим, а якщо ще встановити, що такі заяви можуть висувати тільки товариства з додатковою відповідальністю, то можна передбачити, що охочих тролити трансфер технологій суттєво знизиться. Реалізація положень Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» потребує усунення його колізій з іншими актами, зокрема Митним Кодексом України, задля як просування вітчизняних технологій на світовий ринок та стимулювання експорту наукомісткої продукції, так і усунення можливостей для зловживання правами. Сподіваємось, що це стимулюватиме професійних фахівців, розширить їхні можливості для патентного портфоліо та сприятиме зростанню комерційно перспективних трансферів.

Список літератури:

1. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України 16 квітня 1991 р. № 959-ХІІ *Верховна Рада України*. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
2. Про затвердження мінімальних ставок винагороди авторам технологій та особам, які здійснюють їх трансфер: Постанова Кабінету Міністрів України від 4 грудня 2019 р. № 1030. *Верховна Рада України*. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1030-2019-%D0%BF#Text>
3. Зінчук Т., Кащук М. Трансфер інноваційних технологій: сутність та значення у розвитку вітчизняної економіки. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнічного університету (економічні науки)*. 2012. № 2(18). Т. 4. С. 199–208.
4. Омеляненко В. А. Методичні основи оцінки потенціалу трансферу технологій. *Становлення економіки України у післякризовий період: ризики та проблеми розвитку*: монографія / під ред. д.е.н.,

проф. О.О. Непочатенко (Ч. 1). Умань: Видавець «Сочінський», 2012. С. 350–353. Кіровоград: КОД, 2009. 200 с.

5. Йохна М., В. Козачок. Трансфер технологій: суть, форми і значення. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2012. № 3. Т. 3. С. 69–72.

6. Чухрай Н. І. Вітчизняні університети на ринку інновацій. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Проблеми економіки та управління*. 2012. №725. С. 221–226.

7. Ямчук А. В. Теоретико-методичні основи інформаційно-аналітичного забезпечення трансферу технологій в національному господарстві. *Проблеми науки*. 2012. № 2. С. 2–7.

8. Цивільний Кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.

9. Кам'янська, О. В., & Смоляр, Л. Г. Національні системи управління трансфером технологій провідних країн світу. *Ефективна економіка*. 2017. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5540>

10. Господарський кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19–20, № 21–22. Ст. 144.

11. Войнова Є. І. Інновації в системі міжнародних економічних відносин: навчально-методичний посібник. Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2014. 132 с.

12. Ляхов О. О. Перспективи венчурного фінансування інноваційних проєктів в Україні. *CORE*. 2023. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32611787.pdf>

13. Правове регулювання інноваційних відносин: монографія / кол. авторів: С. М. Прилипко, А. П. Гетьман, Ю. Є. Атаманова та ін. Харків: Юрайт, 2013. 688 с.

14. Enterprise Europe Network. 2023. URL: <http://nova.org.ua/een>

15. Семикіна М.В., Іщенко Н.А., Родіонова М.О. Мотивація ефективної зайнятості: проблеми, тенденції, вибір стратегії: монографія. Кіровоград: КОД, 2009. 200 с.

16. Росія довго працювала над агентурною мережею в Європі. Тепер із нею намагаються якнайшвидше розправитися. *NV*. 2022. URL: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/rosiyski-shpiguni-v-yevropi-50229096.html>

17. Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання. Закон України від 20 лютого 2003 р. № 549-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 23. Ст. 148.

18. Виробник «Байрактарів» почав будувати завод в Україні. *Радіо Свободи*. 2023. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-bayraktar-zavod-ukraina/32808131.html>

19. Зінчук Т. О. Трансфер інноваційних технологій: сутність та значення у розвитку вітчизняної економіки. *Збірник наукових праць Таврійського Державного агротехнічного університету (економічні науки)*. 2012. № 2(18). Т. 4. С. 199–208.

20. Ляшенко О. М. Модель національної системи трансферу технологій в Україні. *Економіка та держава*. 2010. № 4. С. 6–10.

Shyshka R.B., Borodin I.L., Melnyk O.O. TECHNOLOGY TRANSFER THROUGH THE PRISM OF EXPORT-IMPORT CONTROL

The article, based on the analysis of legal theory, scientific doctrines, and current legislation, clarified the key problematic issues of technology transfer through the prism of export-import control. It is summarized that there are shortcomings in the practice of legal support of technology transfer that require improvement. It is worth strengthening the administration in this area, using the available intellectual potential for the development of infrastructure and the creation of small science-intensive enterprises at higher education institutions. Strategy against trolling export/import of technology needs changes. Instead of an accusatory approach, it is advisable to switch to a contested secured one, where the maximum number of claims in money is established, not exceeding the authorized capital of the troll, and securing his claims in the number of expected losses in the event of delay in the transfer of technologies across the customs border. This can significantly reduce interest in technology trolling. The implementation of the Law of Ukraine "On state regulation of activities in the field of technology transfer" requires the elimination of conflicts with other acts, with the Customs Code of Ukraine, to promote the promotion of domestic technologies to the world market and support the export of science-intensive products, as well as to avoid opportunities for rights abuse. This can contribute to the professional development of specialists, the expansion of the patent portfolio and the growth of commercially promising transfers. It was pointed out that the transfer of technologies in the field of control over the movement of military and dual-purpose goods is of great importance for security and international cooperation. This process can become a security threat if it falls into the hands of undesirable actors, such as unfriendly states or illegal armed groups. Developed countries have adopted international treaties and agreements aimed at regulating the transfer of military and dual-purpose technologies, including mechanisms for controlling the export and import of dual-purpose goods. This includes obtaining licenses to export or

import certain technologies, as well as end-user verification. Despite the limitations, there is cooperation between countries in the development and use of military technology, which can be aimed at joint production, development of new systems or exchange of knowledge and experience. Given the importance of technology in this area, the protection of intellectual property is an essential aspect of technology transfer.

Key words: *business entities, contract, control, countering trolling, customs clearance, export and import, Intellectual Property, legal regulation, military and dual-purpose goods, National security, registration, rule of law, technology transfer, technology trolling, transfer.*